

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА «КРЕЙДІЧ ПРОТИ УКРАЇНИ»

(Заява № 48495/07)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

10 грудня 2009 року

ОСТАТОЧНЕ

10/03/2010

Текст рішення може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Крейдіч проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *Голова*,

Рената Ягер (Renate Jaeger),

Карел Юнгвірт (Karel Jungwiert),

Райт Маруст (Rait Maruste),

Марк Віллігер (Mark Villiger),

Мириана Лазарова Трайковська (Mirjana Lazarova Trajkovska), *судді*,

Михайло Буроменський (Mykhaylo Buromenskiy), *суддя ad hoc*,

та Клаудія Вестердік (Claudia Westerdiek), *Секретар секції*,

після обговорення за зачиненими дверима 17 листопада 2009 року,

постановляє таке рішення, що було прийняте в той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу порушено за заявою (№ 48495/07), поданою проти України до Суду 8 листопада 2007 року громадянином Республіки Білорусь Віктором Анатолійовичем Крейдічем (далі — заявник) відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція).

2. Заявника представляв А. П. Бущенко, адвокат, що практикує в м. Харкові. Уряд України (далі — Уряд) представляв його Уповноважений — п. Ю. Зайцев, Міністерство юстиції.

3. Заявник стверджував, що в разі його екстрадиції до Республіки Білорусь йому загрожуватимуть катування і несправедливий судовий розгляд, а також що тримання його під вартою з метою екстрадиції було незаконним. Заявник також стверджував, що він не міг оскаржити своє затримання, подальше тримання під вартою та рішення про екстрадицію до національних судів, а також що він не мав права на відшкодування за таке тримання під вартою.

4. 11 вересня 2008 року Голова п'ятої секції вирішив направити заяву Уряду. Також було вирішено розглядати одночасно питання щодо прийнятності та суті заяви (пункт 3 статті 29 Конвенції). Відповідно до правила 41 Регламенту Суду справу було визначено першочерговою.

ФАКТИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

5. Заявник народився у 1961 році і проживає в м. Києві, Україна.
6. У середині 2006 року заявник залишив Республіку Білорусь, оскільки його було запрошено на роботу як тренера національної збірної України з вільної боротьби.
7. 15 червня 2007 року Генеральна прокуратура Республіки Білорусь порушила кримінальну справу за обвинуваченням заявника у посередництві у даванні хабара (максимальне покарання — шість років позбавлення волі). Оскільки місцеперебування заявника було невідоме, було винесено постанову про його розшук.
8. 2 липня 2007 року управління по боротьбі з організованою злочинністю ГУ МВС України в м. Києві отримало запит від Головного управління по боротьбі з організованою злочинністю Республіки Білорусь про правову допомогу у затриманні заявника.
9. 18 липня 2007 року Генеральна прокуратура Республіки Білорусь пред'явила заявнику обвинувачення в участі в злочинній організації, зловживанні владою, посередництві у даванні хабара та інших злочинах (максимальне покарання – п'ятнадцять років позбавлення волі).
10. Того ж дня заявника було затримано у м. Києві.
11. 20 липня 2007 року Печерський районний суд м. Києва обрав заявнику запобіжний захід у вигляді тримання під вартою в очікуванні на рішення про екстрадицію.
12. 25 липня 2007 року Генеральна прокуратура Республіки Білорусь надіслала запит про екстрадицію заявника до Республіки Білорусь.
13. 31 липня 2007 року апеляційний суд м. Києва змінив постанову від 20 липня 2007 року на підставі апеляційної скарги заявника та обрав йому запобіжний захід у вигляді тримання під вартою з максимальним строком — сорок днів, в очікуванні на отримання запиту про його екстрадицію.
14. 20 серпня 2007 року Печерський районний суд м. Києва продовжив строк тримання заявника під вартою. Цю постанову було залишено без змін апеляційним судом м. Києва 30 серпня 2007 року.
15. Листом від 25 жовтня 2007 року Генеральна прокуратура Республіки Білорусь гарантувала, що в разі екстрадиції щодо заявника не буде застосовано покарання у вигляді смертної кари та його не буде піддано будь-якому поводженню, яке б не відповідало вимогам статті 3 Конвенції; що йому буде надано необхідну медичну допомогу; що йому буде забезпечено справедливий судовий розгляд; що його не будуть переслідувати за його політичними переконаннями.
16. 5 листопада 2007 року Генеральна прокуратура України (далі – ГПУ) прийняла рішення про екстрадицію заявника до Республіки Білорусь. Того ж дня це рішення було надіслано заявнику. Заявника також

було повідомлено про можливість оскарження зазначеного рішення протягом десяти днів з дня його отримання.

17. 13 листопада 2007 року Голова п'ятої секції на підставі правила 39 Регламенту Суду вказав Уряду України на необхідність утриматися від видачі заявника до Республіки Білорусь.

18. Заявник отримав рішення від 5 листопада 2007 року, але до 19 лютого 2008 року не оскаржив його до апеляційного суду м. Києва.

19. 7 квітня 2008 року Державний комітет у справах міграції надав заявнику статус біженця.

20. 21 квітня 2008 року Печерський районний суд м. Києва відмовив у задоволенні апеляційної скарги заявника на постанови суду від 20 липня та 20 серпня 2007 року, оскільки їх вже було оскаржено за звичайною процедурою і суд першої інстанції не був повноважним скасувати їх. 20 травня 2008 року апеляційним судом м. Києва цю постанову було залишено без змін.

21. 25 квітня 2008 року ГПУ внесла протест на рішення Державного комітету у справах міграції про надання статусу біженця заявнику. Заявник стверджував, що виконання зазначеного рішення було зупинено до отримання відповіді Комітету.

22. 7 травня 2008 року Окружний адміністративний суд м. Києва відмовив у задоволенні скарги заявника на рішення про його екстрадицію. Зокрема, суд вказав, що коли 5 листопада 2007 року було прийнято оскаржуване рішення, заявнику ще не було надано статус біженця.

23. Листом від 14 травня 2008 року Державний комітет у справах міграції повідомив ГПУ про відхилення її протесту, внесеного на рішення від 7 квітня 2008 року.

24. 23 травня 2008 року ГПУ оскаржила рішення від 7 квітня 2008 року до суду.

25. 21 липня 2008 року Окружний адміністративний суд м. Києва відмовив ГПУ у скасуванні рішення від 7 квітня 2008 року.

26. 25 листопада 2008 року Київський апеляційний адміністративний суд залишив без змін ухвалу від 21 липня 2008 року.

27. 28 листопада 2008 року ГПУ прийняла рішення про відмову в екстрадиції заявника до Республіки Білорусь. Того ж дня заявника було звільнено.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

28. Відповідне національне законодавство наведено в рішеннях у справах «Солдатенко проти України» (*Soldatenko v. Ukraine*), № 2440/07,

пп. 21–29 та 31, від 23 жовтня 2008 року, і «Світлорусов проти України» (*Svetlorusov v. Ukraine*), № 2929/05, пп. 32–34, від 12 березня 2009 року.

ЩОДО ПРАВА

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТЕЙ 3, 6 ТА 13 КОНВЕНЦІЇ

29. Заявник стверджував, що у разі його екстрадиції до Республіки Білорусь йому загрожуватимуть катування і несправедливий судовий розгляд з боку державних органів, що становитиме порушення статті 3 і пункту 1 статті 6 Конвенції. Він також скаржився за статтею 13 Конвенції на відсутність ефективних засобів юридичного захисту у зв'язку зі скаргами на порушення статті 3 Конвенції. У відповідних частинах вказаних положень зазначено:

Стаття 3

«Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню».

Пункт 1 статті 6

«1. Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який ... встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. ...»

Стаття 13

«Кожен, чії права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження».

30. Суд зазначає, що державні органи України відмовили в екстрадиції заявника до Республіки Білорусь та що процедуру його екстрадиції було припинено. На цей час ніщо не свідчить про існування безпосереднього ризику його екстрадиції до Республіки Білорусь.

31. Відповідно заявник не може вважатися жертвою порушення його прав, гарантованих статтею 3, пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції, як це передбачає стаття 34 Конвенції. Тому ця частина заяви є явно необґрунтованою і має бути відхилена відповідно до пунктів 3 і 4 статті 35 Конвенції.

32. У зв'язку з цим Суд зазначає, що немає необхідності продовжувати дію тимчасового заходу, застосованого 13 листопада 2007 року. Таким чином, Суд скасовує цей захід.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТИВ 1, 4 ТА 5 СТАТТІ 5 КОНВЕНЦІЇ

33. Заявник скаржився за пунктом 1(f) статті 5 Конвенції на те, що його затримання та тримання під вартою було незаконним. Він також скаржився на те, що тримання його під вартою після надання статусу біженця не може вважатися таким, що здійснюється з метою екстрадиції, а також, що жоден із випадків, перелічених у пункті 1 статті 5 Конвенції, не міг служити підставою для тримання його під вартою, оскільки національний закон забороняє вислання біженців із території України. Крім того, заявник скаржився за пунктом 4 статті 5 Конвенції на те, що в нього не було можливості оскаржити до суду своє затримання та тримання під вартою. Крім того, заявник скаржився на порушення пункту 5 статті 5 Конвенції у зв'язку з неможливістю отримання будь-якого відшкодування внаслідок стверджуваного незаконного тримання під вартою.

34. У відповідних положеннях статті 5 зазначено:

«1. Кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом:

...

(f) законний арешт або затримання особи з метою запобігання її недозволеному в'їзду в країну чи особи, щодо якої провадиться процедура депортації або екстрадиції.

...

4. Кожен, кого позбавлено свободи внаслідок арешту або тримання під вартою, має право ініціювати провадження, в ході якого суд без зволікання встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення, якщо затримання є незаконним.

5. Кожен, хто є потерпілим від арешту або затримання, здійсненого всупереч положенням цієї статті, має забезпечене правовою санкцією право на відшкодування».

A. Щодо прийнятності

35. Суд вважає, що скарги заявника не є явно необґрунтованими у значенні пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вони не є

неприйнятними за якихось інших підстав. Відповідно вони оголошуються прийнятними.

В. Щодо суті

36. Уряд зазначив, що питання екстрадиції до Республіки Білорусь регулюється Конституцією України, Конвенцією країн СНД 1993 року про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах, Кримінально-процесуальним кодексом та Постановою № 16 Пленуму Верховного Суду України від 8 жовтня 2004 року «Про деякі питання застосування законодавства, яке регулює порядок і строки затримання (арешту) осіб при вирішенні питань, пов'язаних з їх екстрадицією». Відповідні положення цих актів були чіткими, зрозумілими, передбачуваними та доступними для осіб, яких вони стосувалися. Крім того, за твердженням Уряду, заявник міг оскаржити своє затримання до суду. Уряд також стверджував, що на той час заявник не мав статус біженця, оскільки відповідне рішення Державного комітету у справах міграції було оскаржено ГПУ до суду. Врешті, Уряд зазначив, що, оскільки затримання та тримання заявника під вартою було законним, він не мав права на відшкодування.

37. Заявник стверджував, що тримання його під вартою з 18 липня 2007 року по 7 квітня 2008 року та з 25 квітня 2008 року по 8 травня 2008 року (дата, коли, за твердженням заявника, Державний комітет у справах міграції відхилив протест ГПУ на рішення від 7 квітня 2008 року) становило порушення пункту 1(f) статті 5 Конвенції (див. зазначене вище рішення у справі «Солдатенко проти України» (*Soldatenko v. Ukraine*) та у справі «Новік проти України» (*Novik v. Ukraine*), № 48068/06, від 18 грудня 2008 року). Крім того, тримання його під вартою з 7 квітня 2008 року по 25 квітня 2008 року та з 8 травня 2008 року по 28 листопада 2008 року, з точки зору заявника, не могло здійснюватися з метою екстрадиції, оскільки протягом цих періодів рішення про надання йому статусу біженця не було скасовано, а національне законодавство забороняло вислання біженців з території України. Таким чином, тримання його під вартою не переслідувало жодну мету, зазначену в пункті 1 статті 5 Конвенції, і, отже, порушило вимоги цієї статті.

38. Сторони також подали доводи, подібні до тих, які було подано у справах «Солдатенко проти України» (*Soldatenko v. Ukraine*) (зазначеній вище, пп. 104–107 та 116–120) та «Світлорусов проти України» (*Svetlorusov v. Ukraine*) (зазначеній вище, пп. 43–46 та 52–56).

39. Суд вже констатував порушення пунктів 1, 4 та 5 статті 5 Конвенції у справах, подібних до цієї (див. зазначене вище рішення у справі

«Солдатенко проти України» (*Soldatenko v. Ukraine*), пп. 109–114 та 125–127, а також зазначене вище рішення «Світлорусов проти України» (*Svetlorusov v. Ukraine*), пп. 47–49, 57–59 та 66–70). Висновки Суду в першу чергу базувалися на відсутності достатніх юридичних підстав для тримання заявників під вартою в очікуванні на екстрадицію та відсутності процедури перевірки судом законності такого тримання під вартою. Суд також визнав, що українське законодавство не надавало заявнику забезпечене правовою санкцією право на відшкодування, як цього вимагає пункт 5 статті 5 Конвенції.

40. Дослідивши всі надані йому матеріали, Суд вважає, що Уряд не навів жодного факту чи аргументу, які могли б переконати Суд дійти іншого висновку щодо тримання заявника під вартою у цій справі. Щодо скарги заявника, яка стосувалася відповідних періодів тримання під вартою після надання йому статусу біженця 7 квітня 2008 року, Суд зазначає, що заявник стверджував, а Уряд не оспорував, що національне законодавство передбачало відповідний захист від вислання осіб, яким було надано статус біженця. Крім того, Уряд не пояснив, яким чином тривале тримання заявника під вартою було сумісним з цим статусом, зокрема, після того, як статус біженця було остаточно підтверджено. Однак, навіть якщо припустити, що протягом цих періодів заявника тримали під вартою в очікуванні на екстрадицію, оскільки ГПУ намагалася його вислати, висновок про відсутність достатніх юридичних підстав для тримання заявника під вартою в очікуванні на екстрадицію охоплює весь період, тому не є необхідним окремий розгляд Судом періоду після надання статусу біженця.

Відповідно мало місце порушення пунктів 1, 4 та 5 статті 5 Конвенції.

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

41. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

A. Шкода

42. Заявник вимагав 20 000 євро відшкодування моральної шкоди. Він стверджував, що тримання під вартою протягом одного з половиною року завдало йому значних фізичних та моральних страждань.

43. Уряд не вбачав причинно-наслідкового зв'язку між стверджуваними порушеннями та розміром відшкодування моральної шкоди, яку вимагав заявник.

44. Суд вважає, що внаслідок незаконного затримання і тримання під вартою заявник зазнав моральної шкоди, яку неможливо відшкодувати лише висновком про порушення його прав, гарантованих Конвенцією. Беручи до уваги обставини справи і здійснюючи оцінку на засадах справедливості, як цього вимагає стаття 41 Конвенції, Суд присуджує заявнику 3500 євро з цього приводу.

В. Судові витрати

45. Заявник не вимагав відшкодування судових витрат, понесених під час розгляду справи у Суді.

С. Пеня

46. Суд вважає, що пеня у разі несвоєчасної виплати має визначатися на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку плюс три відсоткові пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скарги за статтею 5 Конвенції прийнятними, а решту скарг у заяві — неприйнятними.

2. *Постановляє*, що мало місце порушення пункту 1 статті 5 Конвенції.

3. *Постановляє*, що мало місце порушення пункту 4 статті 5 Конвенції.

4. *Постановляє*, що мало місце порушення пункту 5 статті 5 Конвенції.

5. *Постановляє*, що:

(a) упродовж трьох місяців від дня, коли це рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держававідповідач повинна виплатити заявнику 3500 (три тисячі п'ятсот) євро відшкодування моральної шкоди, ця сума має бути конвертована в українські гривні за курсом на день здійснення платежу плюс будь-який податок, який може бути стягнуто з цієї суми;

(b) зі спливом зазначеного тримісячного строку і до повного розрахунку на цю суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple*

interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в цей період, плюс три відсоткових пункти.

6. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою і повідомлено письмово 10 грудня 2009 року відповідно до пунктів 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія ВЕСТЕРДІК
Секретар

Пеер ЛОРЕНЦЕН
Голова